

980616-1

Filosofování předpokládá na jedné straně jakousi náklonnost k tomu, nepovažovat vlastní pohled či názor za neotřesitelný, samozřejmý a jediný možný, atp., a na druhé straně ovšem vede k posílení resp. soustavnému posilování takové náklonnosti. To znamená, že filosofie tu není proto, aby v myšlení i v životě, ve vědě, také v teologii atd. atd. všechno lépe klapalo. Filosofie je tu právě naopak proto, aby všude tam, kde se zdá, že všechno krásně klapalo, objevovala a odhalovala nesrovnalosti, rozpory, neodůvodněnost nebo nedostatečnou odůvodněnost apod. Kdekoliv někde praxe něco „potvrzuje“, musí si filosof dát práci, aby to zpochybnil, protože praxe nikdy nic nemůže ověřit ani prokázat, nýbrž leda zpochybnit a vyvrátit. (To je smysl Popperovy myšlenky falsifikace a odmítnutí tzv. verifikace.) Hlavním úkolem a cílem filosofie není budovat uspokojivý celkový světový názor, kde všechno do sebe (vždycky jen zdánlivě!) krásně zapadá, nýbrž jejím úkolem a posláním je do takových staveb vrtat, vždycky v nich něco překopávat a vyhrabávat, co nemělo být vidět, podkopávat všechny zaujaté a držené pozice, aby se ukázalo, na čem vlastně stojí, na čem jsou založeny. To všechno jakoby náhrává náladě skepse a pochybovačství. Ale filosofie právě není náladou a není na náladách ani založena. Filosofie pracuje metodicky, racionálně, zkoumá argumenty a sama argumentuje, jejími hlavními nástroji jsou pojmy. Filosofické pochybnosti jsou takřkajíc experimentální, filosofická skepse je metodická, není založena na nějakém duševním rozpoložení nebo sklonu k depresi. Filosofická skepse je živá, hybná, plná nadšení, protože právě tam, kde se jí daří odhalovat rozpory a nedomyšlenosti, očekává s vnitřní nadějnou jistotou, že se ozve pravda, tj. že se ukáže cosi pravdivého, pravého, co by nám nikdy nepřilo na mysl, kdybychom se spokojili se svými třeba nejdokonaleji uspořádanými předsudky.

(Praha, 980616-1.)